

Stolpersteine – Stikke Hezelstraat 46

[versie 30 augustus 2021]

Marie Ketellapper
Jacques Voltijn
Mietje Voltijn
Salomon Voltijn
Nathan Ketellapper

Onderstaand artikel schreven we omdat bij dit pand – en ook drie andere – op 28 november a.s. Stolpersteine gelegd zullen worden, die herinneren aan de vervolgingen waaraan de bewoners blootstonden. Het artikel wordt ook gepubliceerd op <https://stolpersteine-nijmegen.nl>, de website van de Stichting Stolpersteine Nijmegen. In afwijking van onze gewoonte bevat dit artikel geen voetnoten en bronverwijzingen. Alle bronnen zijn terug te vinden door te zoeken onder de genoemde namen in de ‘Namenlijst 1939-1945’ onder de ingang WIE op deze website.

Jacques Voltijn en **Marie Ketellapper** kwamen in 1923 met hun kinderen **Mietje** en **Salomon** uit Den Bosch naar Nijmegen. Ze dreven een winkeltje en groothandel in onder meer garen, band, juwelen en schrijfbenodigdheden aan het Heuveltje 2; dat is nu het gedeelte van de Ganzenheuvel onderaan de trappen. Begin juni 1938 verhuisden ze hun zaak naar Stikke Hezelstraat 46, bijna om de hoek. Volgens De Gelderlander van 2 juni was het een grote verbetering: “De heer J. Voltijn, die geruimen tijd zijn engroszaak in garen, band, galanterieën, borstelwerk, schrijfbehoeften, byouterieën enz. heeft gedreven in het hoekpand Heuveltje 2, heeft sinds eenige dagen zijn zaak overgebracht naar de Stikke Hezelstraat no 46. Het is een groote verbetering. In het fraaie winkelhuis met twee aantrekkelijke etalages komen de onderscheidene artikelen nu veel beter uit en kreeg de zaak Voltijn ook voorname aanzien. Men zal deze fraaie, eenvoudige en stijlvolle pui niet onopgemerkt voorbijgaan en tegelijkertijd werpt men dan een blik op de verzorgde winkeluitstallingen welke als het ware elck wat wils bieden.”

Marie Ketellapper [JM]

Iets eerder, op 20 mei 1938, kwam **Nathan Ketellapper** (februari 1898) uit Amsterdam bij het gezin van zijn zus inwonen. Hij was magazijnbediende en hielp mee in de zaken van zijn zwager **Jacques Voltijn**. Nathan was ongehuwd.

Nathan, Marie en Jacques [JM]

Jansje van Vlaanderen, die in 1937 als 16-jarig meisje in dienst kwam bij het gezin, vertelde kort voor haar overlijden over haar ervaringen. Haar zoon publiceerde haar relaas op Joods Monument. “Het huis had drie verdiepingen en het was groot voor die tijd. Maar verder was het toch een doorsnee huis, beneden was de zaak, op de eerste verdieping was de woonkamer en een paar slaapkamers. Een daarvan was mijn kamer, ik was het dienstmeisje en sliep daar. Vanuit mijn kamer keek ik op de ‘luizen’-markt. Op de tweede verdieping waren meer slaapkamers. Daar sliep **Sallie** bij “ome Niek” op de kamer. Ome Niek, ook wel Nico genoemd, heette eigenlijk **Nathan** en was een broer van mevrouw Voltijn-Ketellapper. Hij logeerde of woonde er op de tweede verdieping. **Mietje** had een apart kamertje met een lavet kan. Er was een badkamertje met een bad, wastafel en een douche. Het huis was sober ingericht maar alles was netjes en schoon. De andere slaapkamer was voor mevrouw en meneer Voltijn.” Ze had het erg naar haar zin. “Ik werd als een van hen beschouwd. Als er een onderjurk of pyjama niet verkocht was, dan kreeg ik die wel eens. Ik was er blij mee, het was een extra luxe. Ze hebben mij verwend en ik at elke avond mee aan tafel. Speelde vaak spelletjes met hun dochttertje en hun zoon, Mietje en Sallie.” En: “Als **Sallie** en **Mietje** om drie uur uit school kwamen, dan serveerde ik de thee met kaakjes. We praatten dan over van alles en nog wat en over school-dingen dat weet ik allemaal niet meer. Maar na de thee gingen ze beiden naar beneden om met papa en mama te praten. Meestal om zes uur kwamen ze dan met z’n allen naar boven en had ik de maaltijd op tafel staan. Door de week verzorgde ik de dagelijkse kost, wortelen, sperziebonen, bloemkool, aardappelen en altijd was er vlees bij. Alleen op donderdag was er vis en dat maakte ik samen met tante Marie [Marie Ketellapper] klaar.” En verder: “De rabbijn [Alexander Salomons] kwam regelmatig langs en dan zaten we allemaal aan tafel en dat vond ik heel gezellig. Want er was veel humor en er werden veel grapjes gemaakt. Er werd veel gelachen aan die tafel.”

Nathan Ketellapper, Salomon en Mietje in de deuropening van de winkel aan het Heuveltje, circa 1935.
[Foto site JM]

In 1942 kreeg Jansje van de Duitsers te horen dat ze weg moest bij de familie Voltijn. De Duitse autoriteiten hadden bepaald dat 'niet-Joden' niet meer bij 'Joden' mochten werken. Ze wilde helemaal niet weg, want ze had het er erg naar haar zin, maar moest ontslag nemen. Ze was toen 21 jaar. De familie Voltijn hielp haar met succes aan een andere baan. Jansje kreeg nog een telegram met de vraag om afscheid te komen nemen, maar toen zij arriveerde, waren ze al vertrokken en was het huis door de Duitsers in beslag genomen. De zaak was hun al in maart 1942 uit handen genomen toen Johan Welp (Ankum, 1902) tot *Verwalter* werd benoemd.

Mietje Voltijn zat op de Leerschool voor bijzonder neutraal onderwijs, in de Van Nispenstraat 20. Op 1 september 1941 gaf deze school de namen door van elf scholieren die niet meer welkom waren. Mietje was een van hen. Op bevel van de Duitse autoriteiten werden vanaf die datum Joodse kinderen uit het onderwijs verbannen. Ze ging daarna naar de Joodse lagere school die als reactie op de anti-Joodse maatregelen speciaal voor Joodse kinderen was ingericht, op Smetiusstraat nummer 9.

In augustus of september 1942 kreeg **Nathan** een oproep voor het 'Joodse' werkkamp Wittebrink in Hummelo; hij vertrok. Toen deze 'Joodse' werkkampen op 3 oktober 1942 werden ontruimd, werd hij naar Westerbork gebracht. Hij zat in de trein die op 16 oktober 1.710 Joden vanuit Kamp Westerbork richting Auschwitz vervoerde, maar hij werd, zoals 569 andere mannen, 80 kilometer daarvoor, op het goederenstation van Cosel uit de trein gehaald. De groep werd overgebracht naar de werkkampen Sakrau en Sankt Annaberg en van daar naar andere kampen. Velen van hen zijn omgekomen in Blechhammer en ook wel Malapane en Bobrek. Ook Nathan zou daar kunnen zijn vermoord, maar zeker is dat niet. Hij stierf vóór 1 april 1944, 45 of 46 jaar oud.

Omdat **Jaques Voltijn** een functie had bij de Joodse Raad in Nijmegen, beschikte zijn gezin over een door de Joodse Raad in Amsterdam uitgegeven *Sperre*. Met zo'n *Sperre* was men *bis auf weiteres* vrijgesteld van 'Arbeitseinsatz' naar het oosten. Alle *Sperren* verloren echter hun waarde met de beschikking van Rauter van maart 1943, die inhield dat alle Joden zich vóór 10 april in Kamp Vught moesten melden. Het gezin Voltijn meldde zich er op 9 april. Niet veel later werd hun huis ontruimd. Het werd later volledig verwoest bij het bombardement van 22 februari 1944.

Uit Kamp Vught werden op 6 juni 1943 alle kinderen van nul tot en met drie jaar, samen met hun ouders, naar Westerbork getransporteerd. Een dag later, op 7 juni, waren de kinderen van vier tot en met zestien jaar aan de beurt. Onder hen **Mietje**, die vergezeld werd door haar moeder **Marie**. Twee dagen later, 8 juni, vertrok transport 68 vanuit Westerbork naar Sobibor, met in de trein 3.017 gedeporteerden, onder wie 1.145 kinderen. Met meer dan 3.000 personen was dit het grootste transport van Joden uit Nederland. Later werd dit transport het 'kindertransport' genoemd. Ook **Mietje Voltijn** en **Marie Ketellapper** gingen mee. De trein reed drie dagen door Duitsland en Polen en arriveerde op 11 juni 1943 in Sobibor, waar ze nog diezelfde dag van het leven werden beroofd. Niemand van dit transport zou de naziterreur overleven. Mietje was 14 jaar, haar moeder bijna 43.

23 Mei 1943. Joden afkomstig uit SS-concentratiekamp Vught wachten op het station van Vught op deportatie naar Westerbork. Vandaar werden zij gedeporteerd naar het vernietigingskamp Sobibor, waar vrijwel iedereen op 28 mei 1943 in de gaskamers werd vermoord. Uit Nijmegen maakten deel uit van dit transport: Roosje Drievoet, Frieda Goldschmitt, Moritz Gradenwitz, Julius Sanders, Marcus Wolff en hoogstwaarschijnlijk zijn echtgenote Everdina Voltijn, zus van Jacques Voltijn. (Beeld Collectie Nationaal Monument Kamp Vught)

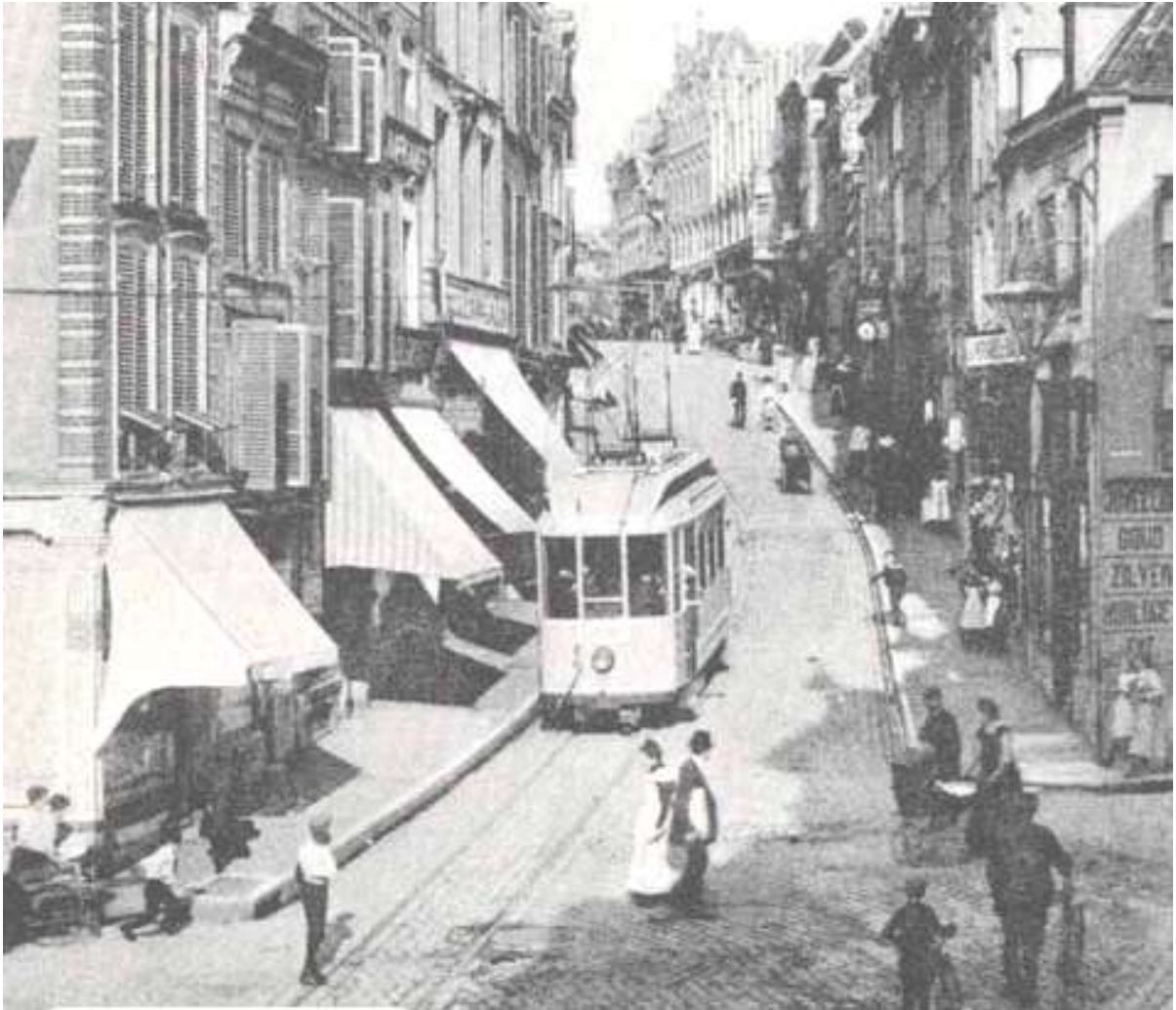
Vader **Jacques Voltijn** was met zijn zoon **Sallie** achtergebleven in Kamp Vught; zij werden bijna een maand later, op 2 juli, naar Westerbork gebracht. Na vier dagen volgde transport naar Sobibor, waar ze allebei direct na aankomst werden vermoord. Jacques was 47 jaar, Sallie 17.

Salomon (Sallie) Voltijn [JM]

Op 30 april en 13 mei 1943 werd - onder het toezicht van de NSB-agent Van Elferen - de inboedel uit hun huis door de firma Van Wezel opgehaald.

De broer van Jacques, Abraham Voltijn, had met zijn vrouw Betje de Jong een winkel op de Lange Burchtstraat, en zijn zus, Everdina Voltijn, had met haar man Markus Wolff een winkel in de In de Betouwstraat. Ook deze gezinnen werden vermoord, zoals ook de andere broers en zussen van Jacques en alle broers en zussen van Nathan en Marie Ketellapper.

De winkel van Voltijn aan de Stikke Hezelstraat was hoogstwaarschijnlijk de derde van links. Ertegenover rechts de winkel van Helena Egger. Toen deze foto werd genomen zat de zaak nog op wat nu de Ganzenheuvel heet, net niet zichtbaar links van het hoekpand.

Mietje en Sallie

Heuveltje 2, in de rechterstraat aan de linkerkant. Op de achtergrond de Lange Hezelstraat. Waar deze panden stonden tot 1953 is nu het pleintje.